

Handläggare
Daniel Persson
Telefon: 08-508 28 758**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2025-02-18, p. 10

Vägledning om oanmälda och föranmälda kontroller

Remiss från Livsmedelsverket, Dnr 2024/03763

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna detta tjänsteutlåtande som svar på kommunstyrelsens remiss.
2. Justera beslutet omedelbart

Bakgrund

Livsmedelsverket har tagit fram en vägledning till kontrollmyndigheterna inom livsmedelskontrollen angående oanmälda och föranmälda kontroller. Skälet för detta är att det tidigare saknats en tydlig vägledning och att det funnits en skillnad i hur Livsmedelsverket och Jordbruksverket har väglett i frågan. Livsmedelsverkets ambition är att närma sig Jordbruksverkets tolkning och vägledning.

Förslaget i Livsmedelsverkets vägledning är att kontrollmyndigheterna i det enskilda fallet ska avgöra om en kontroll bör utföras med eller utan föranmälan, baserat på ett antal kriterier och exempel på kontrolltillfällen när föranmäld respektive oanmäld kontroll är mest lämplig.

Med *föranmäld kontroll* avses i vägledningen både sådana kontroller som bokas i förväg (dvs. när tidpunkten bestäms i samförstånd med företagaren) som kontroller som anmäls i förväg (dvs. när kontrollmyndigheten på förhand talar om för företagaren när kontrollen ska ske, men utan möjlighet för företagaren att påverka tidpunkten).

Livsmedelsverket önskar svar på följande frågor i sitt arbete med att ta fram vägledning om förbokade kontroller:

1. I vilka kontrollsituationer är en föranmäld kontroll lämplig respektive olämplig?

2. Vilka konsekvenserna bedömer ni det blir av att en kontroll är föranmäld? Ange gärna både positiva och negativa konsekvenser.
3. Tidsaspekten som anges på maximalt 24 timmar, är den rimlig? Motivera gärna.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser positivt på att Livsmedelsverket och Jordbruksverket ser över sin vägledning och strävar efter att dessa ska vara så likvärdiga som möjligt. Det är dock viktigt att påpeka att Jordbruksverkets nuvarande vägledning sannolikt inte fullt ut är förenlig med kontrollförordningen.

I Jordbruksverkets vägledning anges att: ”... vid kontroller som görs rutinmässigt bör en föranmälan göras för att skapa goda förutsättningar för kontrollen. Föranmälan bör dock inte göras tidigare än 24 timmar innan kontrollens genomförande.”

Av artikel 9.4 i kontrollförordningen (EU) 2017/625 följer dock att offentlig kontroll *ska utföras utan föranmälan, utom då en föranmälan är nödvändig och vederbörligen motiverad* för att offentlig kontroll ska kunna utföras (förvaltningens kursivering). I skäl 33 anges vidare för att de offentliga kontrollernas verkningsfullhet inte ska äventyras vid verifieringen av efterlevnaden bör kontrollerna utföras utan föranmälan, såvida inte en föranmälan är absolut nödvändig för de kontroller som ska utföras (t.ex. vid offentliga kontroller på slakterier under pågående slakt som kräver att personal från eller företrädare för de behöriga myndigheterna ständigt eller regelbundet befinner sig i aktörens lokaler) eller den offentliga kontrollverksamheten är av sådan art att föranmälan krävs (vilket särskilt gäller vid revision).

Huvudregeln enligt kontrollförordningen är alltså att kontrollerna ska utföras oanmälda. Det är bara i (absoluta) undantagsfall som en kontroll bör föranmälas. Förvaltningen anser således att det är olämpligt att i en vägledning utgå från att all kontroll ska föranmälas. Livsmedelsverkets ambition att i stället vägleda om vid vilken typ av kontroll som en föranmälan kan vara lämplig respektive olämplig är därför enligt förvaltningen ett bättre sätt att vägleda i frågan.

Livsmedelsverkets frågor

I vilka kontrollsituationer är en föranmäld kontroll lämplig respektive olämplig?

Det finns flera tillfällen när det är nödvändigt med föranmälda kontroller. Det kan t.ex. vara verksamheter i privata hem, oregelbundna öppettider, behov att rätt person är på plats eller vid revision. I dessa situationer behöver dock kontrollen vanligtvis

bokas, dvs. att man kommer överens om en tid som passar för verksamheten. Att endast föranmäla, dvs. med kort varsel upplysa verksamheten om att kontroll ska utföras, löser inte de situationer som anges ovan. Förvaltningen anser därför att vägledningen på ett tydligare sätt bör göra skillnad mellan bokade och föranmälda kontroller. I detta sammanhang bör det också klargöras att bokade kontroller, snarare än föranmälda, bör vara huvudregeln för de situationer när det finns ett behov av att säkerställa att verksamheten är förberedd på kontrollen.

Som exempel på när utgångspunkten alltid ska vara att det är olämpligt att boka eller föranmäla en kontroll är när föremålet för kontrollen är att kontrollera verksamhetens redlighet. Ett annat exempel är en uppföljande kontroll av en konstaterad överträdelse, där syftet är att kontrollera att verksamheten har vidtagit tillräckliga åtgärder eller i övrigt följer ett föreläggande eller förbud. Likaså bör oanmäld kontroll som utgångspunkt också gälla för den första kontrollen i ett klagomålsärende. Detta för att inte äventyra kontrollens verkningsfullhet vid verifieringen av efterlevnaden, i enlighet med artikel 9.4 och skäl 33 i kontrollförordningen.

Vilka konsekvenserna bedömer ni det blir av att en kontroll är föranmäld? Ange gärna både positiva och negativa konsekvenser

De positiva konsekvenserna av en föranmälan är att kontrollen kan utföras på ett effektivt sätt. Det är en fördel för både verksamheten och kontrollmyndigheten om verksamheten kan förbereda och att rätt personer i verksamheten finns på plats så att dessa kan svara på inspektörens frågor, ta fram relevant dokumentation m.m. Utöver att själva kontrollbesöket troligtvis går snabbare minskar sannolikt i många fall också behovet av kompletteringar och efterarbete, vilket leder till besparingar i både tid och pengar.

Risken med föranmälda kontroller är naturligtvis att verksamheten kan förbereda sig genom att städa lokalerna, ställa undan livsmedel som inte uppfyller kraven och - i de mer extrema fallen – fabricera följesedlar och dokumentation etc. Fördelen med en oanmäld kontroll är att kontrollmyndigheten får en tydligare bild av hur verksamheten faktiskt bedrivs i fråga om städning, rutiner och redlighet, till skillnad från den bild som verksamheten kan visa upp om besöket är föranmält. Möjligheten för inspektören att skapa sig ett övergripande intryck av verksamheten vid tidpunkten för kontrollen, oavsett vad fokusområdet för kontrolltillfället är, bör i detta sammanhang inte förringas.

Tidsaspekten som anges på maximalt 24 timmar, är den rimlig? Motivera gärna.

I linje med vad som tidigare anförts anser förvaltningen att det som utgångspunkt är bättre att boka kontroller än att föranmäla, och där behövs ingen tidsaspekt. För att åstadkomma de fördelar man vill uppnå med en föranmäld kontroll är det oftast nödvändigt att komma överens om en tidpunkt med verksamhetsutövaren. Risken med kontroller som bara föranmäls är att rätt person ändå inte är på plats, varmed föranmälan i sådana fall endast riskerar att äventyra kontrollens verkningsfullhet utan att medföra de positiva effekter som låg till grund för bedömningen.

Anna Hadenius
Förvaltningschef
Miljöförvaltningen

Daniel Persson
Avdelningschef
Miljöförvaltningen

Bilagor

1. Livsmedelsverkets remiss angående en kommande vägledning om oanmälda och föranmälda kontroller
2. Vägledningsunderlag